

PRAVICA

Glasilno krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-,-, za četril leta Din 15-,-, za pol leta Din 30-,-; za inozemstvo Din 7-,- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo Jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Fran Terseglav:

Misli za Sv. Jošt.

Vsakoletni izlet Krekove mladine na Jošt v lepo majniško naravo je postal sestanek naših delavcev in njihovih prijateljev sploh, na katerem se v neprijeten medsebojnem pomenku ukrešje nove plodne misli, ki naj služijo napredku krščanskega socializma.

Mladina, ki dorašča danes, nosi sama v sebi bodočnost. Navadno se misli, da je mladi rod nekaj brez vsebine in oblike, kar samo vre in kipi, dokler ne sprejme vase ideje, ki jih položi vanjo obkrožajoča jo okolica na vseh poljih izkušenih delavcev iz starejšega pokolenja. Toda mladina, čeprav nejasno, nosi sama v sebi tisto nekaj čisto novega, česar večina od nas niti ne slutiti, kar se nikoli ni predvidelo in kar pomeni za vse novo razodetje. Kdo je mislil naprej na Cankarja, na Kralje, na Kosovela? Kdo kaj slutil o Mahničju in Kreku? Kdo sanjal o katoliškem preporodu, o novi umetnosti, o naši krščansko socialistični mladini? Vse to se je moglo uveljavljati in se uveljavlja le po hudi borbi, ker je staremu svetu čisto tuje, nezaželeno in nerazumljivo. Iz bodočnosti, skrite v božjem naročju, zasijejo v sedanost ostri žarki novega časa, dokler ne razsvetlijo vsega. V mlademu rodu neti Bog ta plamen in mladi rod sam ne ve, katere ideje ga razgreva. Pa pride kdo in razbrska ogenj, iz katerega se rodi novo. Ono je tu, Bog sam ga je položil v mlade duše. Danes stoji nova misel med nami že v dosti jasni obliki.

Prvo, česar so se naši mladi zavedli, je bilo spoznanje, da je treba našemu zasebnemu in javnemu življenju brezpogojne resničnosti, popolne skladnosti med tem, kar mislimo in kar delamo, neskajljene enotnosti med programom in praktičnim udeleževanjem, načeli in politiko. Krščanstvo ne sme biti samo veroizpoved, praznična obleka, slavnostni govor, javno geslo ali pa poezija, ki se ne vzame resno, ampak dejansko življenje. Povsod Boga, ni himna samo za slavnostne prilike in manifestacije, ampak more biti samo odkritosrčni izraz našega resničnega stremjenja po krščanski družbi — po krščanskem človeku, družini, državi — sicer nima smisla in je boljša resnica brez vseh krink kakor pa laž in hinavščina. Laži pa je naša mladina napovedala neizprosno boj, naj bahato nastopa ali pa se skriva, naj je v nasprotnih vrstah ali pa med nami samimi.

Ne poznamo razredov, ki bi se po svoji gospodarski strukturi nujno ločevali med seboj v idejah in morali kot

dva neizprosna sovražnika, od katerih mora eden poginiti, da zavlada drugi, ampak verujemo v človeštvo in njega skupno dolžnost borbe za svobodo, pravico in resnico. V tem imenu oznanjamo boj zoper vsakega sebičnega, izkoriščevalca in zatiralca drugih, naj se nahaja v kateremkoli taboru, stanu ali stranki. Naše borbe ne vodijo interesi, bodisi posameznikov ali skupin ali enega samega stanu, marveč samo splošni, tako gnotni kakor moralni blagor, in ne verujemo v nujne gospodarske zakone, ampak v moralni zakon, ki ga moramo vsi vršiti v božjem poslanstvu. In ne verujemo v nasilje, ampak v moč ljubezni, trpljenja in žrtev ter v nepremagljivo silo svobodnega prepričanja in vesti, katera čuti svojo odgovornost za blaginjo vseh, ki so nam bratje.

V svobodi se je vzgajala in vzgaja naša krščanskosocialistična mladina, v svobodni izmenjavi misli, v medsebojnem spoštovanju in vpoštovanju, ki onemogoča, da bi drug drugega nasilovali. Svoboda se izrablja v greh, kjer hoče kdo drugim nadvladati, da jih pokori svojim interesom, v krščanski družbi pa je svoboda najdragocenejši dar božji, da se pribori zmaga dobremu. Naše pojmovanje svobode sloni na vesti, ki se čuti obvezano do vsakega sobrata, da mu pomaga in ga dviga, ki se smatra odgovorno za celo občestvo okoli sebe, za njega napredek in blagor, ki se čuti vezano tudi po občestvu Cerkve. Tako bo naša vest vedno prav kazala resnično voljo božjo in se smemo zanesti nanjo. Potem nam bo lahko izpolnjevati zakon in slediti modremu spoznanju drugih. Postati pa mora vse naša notranja last, mi moramo živeti vero s svojo dušo in s svojim življenjem, jo radostno izpovedati in izpolnjevati. Tako bomo vršili svoje dolžnosti do sočloveka in družbe tako naravno in resnično ter nujno kakor cvete cvetlica solncu nasproti in laž ne bo imela prostora v naših srcih. Ne bomo kristjani samo po imenu in socialisti samo po programu, ampak bomo to, ne da bi o tem govorili! Delati je treba in živeti, se žrtvovati in se drugim darovati, prej misliti na skupnost kot na sebe, vsem služiti in to službo vršiti po nalogu Boga, ki govori v nas.

To je tvoje poslanstvo, Krekova mladina. Posebno pa prislunni v sebe: iz globin svoje duše boš slišala glas, ki mu sledi. To je glas Gospoda, ki te kliče k zidanju stavbe, v kateri bo res kraljeval On in samo On.

roval tudi rajni dr. Krek in ob svetlem spominu na njegove vzore bomo razmišljali o bodočnosti našega krščansko-socialnega pokreta.

Udeleženci iz Ljubljane odidemo s turističkim vlakom do Kranja, odkoder bomo skupno z gorenjskimi udeleženci odšli na Sv. Jošt, kjer bo po prihodu sv. maša s pridigo, katero bo daroval g. kaplan Krašna z Jesenic. Na tabor bo prišla tudi polnoštevila jeseniška godba, ki bo svirala med sv. mašo. Po maši se bo vršil pod lipo tabor. Popoldan bo koncert jeseniške godbe in prosta zabava v naravi. S Sv. Jošta so lepi sestopi skozi gozdove na Škofjo Loko, v Selško dolino ali pa na postajo Sv. Jošt. Vabimo vse prijatelje krščansko socialističnega delavstva, podružnice Krekove mladine, naše dijaštvo in delavstvo k številni udeležbi.

Po vesteh iz Belgrada bo prošnja za polovično vožnjo najbrž odklonjena, ker prometno ministrstvo načelno odklanja vse vozne olajšave razen v slučaju občnega zbora. Sicer definitivno to še ni, zato pričakujte končnega rezultata pod

rubriko »Krekova mladina« v »Slovenec«. — Tabor se v slučaju skrajno neugodnega vremena preloži.

K položaju v papirnicah.

Jugoslovanska strokovna zveza je poslala dne 14. maja pod št. 543-27 Oblastnemu odboru v Ljubljani, g. velikemu županu, občinskemu odboru v D. M. v Polju in Preski, Delavski zbornici za Slovenijo in Jugoslovanskemu klubu vlogo naslednje vsebine:

Predlog zakona o obci carinski tarifi, tar. št. 445 pod 1 a predpisuje za 100 kg uvoženega rotacijskega papirja (vrsta 60 gr na 1 kvadr. meter) Din 12 carine. Pripomba pa se glasi: »Na papir iz toč. 1 a za tiskanje na rotacijskih strojih plača se polovica carine po pogojih, ki jih predpiše finančni minister.« Člen 108. finančnega zakona za leto 1927-28 pa se glasi: Pripomba k tar. št. 445 uvozne tarife v predlogu zakona o obci carinski tarifi se izpreminja ter se glasi: »Na papir iz točke 1 a za tiskanje na rotacijskih strojih se plačuje, če se uvaža iz pogodbenih držav, Din 1 od 100 kg ob pogojih, ki jih predpiše finančni minister.«

Vsled te spremembe in znižanja carine na rotacijski papir od 12 zlatih dinarjev na 1 zlat dinar za 100 kg je izjavila uprava Združenih papirnic Vevče, Goričane in Medvode d. d. v Ljubljani, da je primorana ukiniti izdelovanje rotacijskega papirja in z dnem 21. maja odpustiti v obratu Vevče 88, v brusilnici v Medvodah pa 54 delavcev.

Jugoslovanska strokovna zveza v Ljubljani je podzela že vse korake pri vladi, da se zadeva uredi tako, da bo Združenim papirnicam pod primernimi pogoji omogočena še nadaljnja proizvodnja rotacijskega papirja in da bo delavstvo v papirnicah ostalo na svojem mestu. Definitivnega odgovora vlade do danes še nismo prejeli. Dne 12. maja se je vršil razgovor med glavnim tajnikom JSZ in generalnim tajnikom Združenih papirnic v predmetni zadevi. G. generalni tajnik Združenih papirnic je izjavil, da so redukcije odložene za 14 dni, da zadosti podjetje starim naročilom. Dalje je izjavil, da kljub temu, da je rezultat ministerjalne komisije, ki je nedavno končala v Vevčah svojo preskavo o nastalem položaju Združenih papirnic za Združene papirnice več kot ugoden, ni vlada še ničesar ukrenila za zaščito domače papirne industrije.

Oba zgoraj omenjena zastopnika sta si bila edina v mnenju, da je mogoča zaščita naše papirne industrije s tem, da finančni minister na podlagi pooblastila, danega mu v členu 108. finančnega zakona za leto 1927-28 dovolj uvoz samo za 200 vagonov inozemskega rotacijskega papirja v našo državo, 400 vagonov naj ga pa izdelava naša domača industrija letno, ker letna potreba rotacijskega papirja znaša v naši državi 600 vagonov.

Taka rešitev bi bila v danih razmerah primerna in ugodna tako za naš trg, industrijo in delavstvo.

Ker je zadeva nujna tudi v interesu našega delavstva, ki ga vlada mora štiti, prosimo p. n. naslov, da s svoje strani v zgoraj omenjenem pravcu ukrene pri centralni vladi svoje korake.

Političen pregled.

Sedanji ministrski predsednik Velja Vukičević se trudi, da bi dobil za svojo vlado volivni mandat, da bi lahko izvedel volitve. V soboto je odšel v Vrnjačko banjo, kjer je kralj na letovišču. Šel je tja kot predsednik vlade in kot zastopnik ministra za notranje zadeve. Med drugimi ukazi je nesel kralju v podpis nekaj ukazov o spremembi nekaterih velikih županov.

Naravno je, da se je splošno pričakovalo, da se bo Vukičeviću posrečilo do-

biti volivni mandat. V soboto, nedeljo in ponedeljek je nastalo zlasti med radikalnimi skupinami živahno vrvenje. Opozicijski skupini v radikalnem klubu, kateri vodijo na eni strani Marko Trifković in je znana po imenu »pašičevci«, na drugi strani pa Maksimović in Uzunović, sta si bili dosedaj vedno v la- selh. Zlasti pa še, ko sta bila Uzunović predsednik ministrskega sveta in Maksimović notranji minister. Sedanja skupna usoda, da je prešlo ministrsko predsedstvo v roke tretje skupine, ju je začelo približevati. Uzunović je s svojo skupino s sedanjim položajem zelo nezadovoljen. Zato nameravati obe skupini skupen napad na sedanjo vlado. Trifković in Ninčič sta se že razgovarjala in pogajala. Ta njun sestanek je v političnih krogih vzbudil precejšnjo pozornost.

V zvezi s temi nasprotji in vrvenjem v radikalni stranki na eni strani in sporom med bosanskimi radikali in muslimani na drugi strani se da razlagati, zakaj da se Vukičević ob vrnitvi v Belgrad ni hotel nikomur pokazati, temveč je hotel nejasnost v političnih krogih glede volivnega mandata razsvetliti šele v torek. Volivnega mandata ni dobil in tudi ukazov, ki bi bili velike važnosti, mu kralj ni podpisal. Do spolnitve vlade najbrž ne bo prišlo prej, dokler se zunanji minister Voja Marinković ne bo vrnil iz Joachimova, kjer se je vršila konferenca zunanjih ministrov Male antante.

Verjetno je, da nas lahko prihodnje tedne iznenadi kaka nova vladna kombinacija.

Finančni odbor se je prejšnji teden sestal in razpravljalo o dveh uredbah, katerih cilj je največje varčevanje v državnem gospodarstvu. Za sejo je vladalo veliko zanimanje. Do takrat se namreč ni prav vedelo, ali bo imela sedanja vlada v finančnem odboru večino ali ne, ker se je splošno zatrjevalo, da je nima vsled nezadovoljstva v vladnih krogih samih. Pri glasovanju pa je vlada vendar dobila večino.

Prometni minister general Milosavljević je predložil finančnemu odboru načrt graditve železnic v Jugoslaviji. V programu so tudi železnice Kočevje—sušaška proga, St. Janž—Sevnica, Kratina—Rogatec. Minister je obljubil, da se bodo te proge pričele graditi še letos.

Poslanca dr. Kulovec in Pušenjak sta na tej seji nastopila tudi proti redukciji delavstva na železnici in zniževanju mezd. Pri načelnem glasovanju sta oba glasovala za predloženi načrt. Ker pa minister ni sprejel njunih predlogov glede graditve še drugih železnic, ki so v Sloveniji potrebne, in ker ni dal zadovoljivega odgovora glede železničarjev, sta pri glasovanju o podrobnostih glasovala proti.

Zastopnika SDS nista za železničarje in proti redukcijam zinila niti besedice.

Po svetu.

Središče politike je še vedno Ženeva. Sedaj se tam vrši svetovna gospodarska konferenca. Uspeha pa vsi ti kongresi in konference ne bodo imele, dokler bo Amerika stala ob strani, boječ se za svoje interese. Sedaj vršiča se konferenca bo trajala tri tedne, udeležujejo se je tudi Rusi, o katerih so dolgo ugibali, ali pridejo, ali ne. Njihovi delegati so povdarili, da hoče Rusija tesnih gospodarskih stikov z ostalimi državami, da tako zavrne nezaupanje, s katerim gledajo države na njeno gospodarstvo.

Kljub mirovnim konferencam se vedno bolj in bolj oborožujejo vse države, čeprav se to ne vidi in tudi vojaštvo ni potrebno, kajti bodoča vojna bo plinska in plin je najboljšo orožje, ki je strašno gospodarilo že v svetovni vojni, v bodoče pa bo napravilo več škode, kot vse drugo. Zato je Nemčija lahko danes najbolje oborožena za vojno, če-

prav nima več kot 100.000 mož vojske. Kam bo pripeljalo to? Pravimo, da je naš vek kulturni, a je najbolj barbarski in uničuje človeška življenja na debelo in to vse pod firmo zaščite interesov države, ki na drugi strani ne da nobene zaščite poljedelcem v miru, a ga potem tira v vojno in smrt.

Predvsem Francijo, pa tudi ves ostali svet zanima usoda letala, ki se je dvignilo iz Pariza 8. maja na pot, da preleti Atlantsko morje v 40 urah in pristane v New Yorku. Letalo, po imenu »Bela ptica« je tehtalo z vso opremo in bencinom skoro 5000 kg in ravno ta teža ga je ovirala pri letu. Ker od nobene strani ni o njem glas, se more reči, da se je ponesrečilo. Zadnji čas so se proslavili tudi naši aviatarji. — Dva od njih sta napravila pot do indijskega mesta Bombay in nazaj ter tako proslavila sebe in domovino.

Nizozemci imajo načrt in so že pričeli z delom, da razširijo svojo zemljo in osušijo 75 km široko in 20 km dolgo površino zemlje, ki jo pokriva še danes morje. Oni imajo pri tem tudi skušnje, kajti večina njih ozemlja je za 5—7 m nižja od morja in zavarovana pred tem z visokim nasipom. Zemljo, ki jo hočejo sedaj izsušiti je v 13. stoletju zalilo morje. Ozemlje bodo ločili najprej z nasipom od morja, nato pa razdelili površino na štiri dele, nakar se začne izsuševanje. Vse podjetje bo stalo 25 milijonov dinarjev, kar pa prav za prav ni nič, če pomislimo, koliko ljudi bo redila ta ravna in bogata zemlja po obsegu skoro dvakrat večja kot bivša kranjska dežela.

PO KONFERENCI MALE ANTANTE.

Po enoletnem presledku se je vršil v dneh 13., 14. in 15. maja sestanek zunanjih ministrov Češke, Jugoslavije in Romunske, topot na Češkem v Jachymovu. Zanimanje za konferenco je bilo precej veliko, ker je bil glavni predmet razprav razmerje med Jugoslavijo in Italijo, ki je postalo važno politično vprašanje. Toda ravno o tem so bile izjave ministrov zelo kratke in nedoločne. Tudi o tiranski pogodbi so se v zvezi s tem vršile razprave. V splošnem pa so izjave ministrov Male antante izzvenele v močno poudarjanje velike enotnosti v tej zvezi, o popolni soglasnosti in nalogah antante, ki je dosedaj imela za svoj cilj predvsem osiguranje izpolnjevanja mirovnih pogodb in sodelovanje pri mirovnih prizadevanjih Društva narodov. V bodoče so označili ministri kot glavno nalogo sodelovanje vseh treh držav pri gospodarski obnovi. Glavni poudarek vseh uradnih komunikacij pa je bil v enotnosti in nerazrušljivosti te zveze. Kaj so prav za prav sklenili ministri, se bo videlo šele pozneje, ko bodo prišla na dnevni red zopet vprašanja, s katerimi se je brez dvoma konferenca pečala: vprašanje jugoslovansko-ogrsko varnostne pogodbe, dovolitev dohoda Ogrski do Reke, predvsem pa pričetek direktnih pogajanj med Belgradom in Rimom. Dr. Marinković je že iz Prage pozval jugoslovanskega poslanika v Rimu, da mu je prišel nasproti v Maribor. Razgovor med njima se je gotovo nanašal na začetek pogajanj in poslanik je iz Zagreba še isti dan odpotoval zopet v Rim.

Italijansko časopisje je o konferenci pisalo obširno, toda izogibalo se je po-

sebnih komentarjev. Nekateri listi so poudarjali, da je bila Jugoslavija v svojih zahtevah do Italije osamljena. Jugoslavija bo brez dvoma pri pogajanjih imela zelo težko stališče, ker se bodo pogajanja težko končala brez tega, da bi ne bilo treba pristati na mnoge neljube koncesije. Pogajanja pa se najbrž ne bodo vršila, preden se ne konča obisk predsednika francoske republike v Londonu, ker bo tudi ob tej priliki veliko govora o italijansko-jugoslovanskem konfliktu.

Iz Prosvetnega odseka Delavske zbornice.

Da gojimo neobhodno potreben stik med razvijajočo se knjižnico Delavske zbornice v Ljubljani in posameznimi delavskimi organizacijami, bomo odslej prinašali redna mesečna poročila o njenem življenju in delovanju. V naslednjem podajamo stanje knjižničnega prometa v mesecih januar—april 1927: Skupaj: Obiskovalcev 1.597, izposojenih knjig 3.153, (slov. 2.588, nemških 565, leposlovnih 2.656, znanstvenih 497), dohodkov Din 4.201.—

Promet pada vzporedno z bližanjem poletnega časa, kar je splošen pojav po vseh knjižnicah. Napram lanskemu letu je splošen napredek. Število novih članov narašča. V teh mesecih je pristopilo 100 novih članov. Nemških knjig se čita sorazmerno malo. Čita jih starejša generacija, dočim mladina nemščine ne zna, ker jo po šolah zanemarjajo. Odločno prevladuje leposlovje, znanstvene knjige si izposojajo intelektualci in najzvednejši delavski zaupniki. Nemški del knjižnice je bolehal na pomanjkanju novjših leposlovnih knjig. Teh si je sedaj knjižnica precej nabavila, mnogo si jih pa še bo. Slovenska knjižnica ima vse moderno literaturo. Sploh skrbi uprava po finančnih možnostih za to, da se kupujejo vsa dobra nova izišla leposlovna socialno-znanstvena in prirodoslovna dela.

Kakor je knjižnica tekom šestih mesecev svojega obstoja dosegla lepo število rednih članov — 360 —, je vendar to odločno premalo. Strokovne organizacije bi morale stalno opominjati svoje člane na to edino delavsko javno knjižnico v Ljubljani. Mnogo delavcev niti ne ve, da posluje ta knjižnica.

Le organizacija z izobraženimi člani more stalno napredovati. In knjiga je ravno delavcu najboljši svetovalec, pomočnik in učitelj. Pa tudi najlepšo in najcenejšo zabavo nudi knjiga človeku. Knjižnica in čitalnica Delavske zbornice je odprta vsak delavnik od 10 do 12 dopoldne in od pol 6 do 9 zvečer, ob nedeljah in praznikih pa od 9 do 12 dopoldne.

Cementna tovarna v Zidanem mostu.

Delniška družba »Zagorka«, Zagreb, je razglasila delavstvu in uradništvu omenjene tovarne, da ustavi popolnoma svoj obrat s 30. junijem, stanovanja se pa mora izprazniti do 1. julija. Torej kar čez noč naj si uradnik in delavec oskrbita nov kruh in stanovanje. Zanimivo pa je tudi to, da ni družba v svojem razglasu navedla nikakega razloga za ustavitve obrata.

zdice, in vse dni, ko trepečejo nanj solčni žarki, sopejo nad polje njih mlade duše in še vedno vasujejo, da so zvezde vse tople in polne svetlih poti in dnevi polni srčnih nad, tam nad poljem za Brežicami ob Savi šumljajoči po naši slovenski domovini.

V Trbovljah pa je ozka in trudna tesen, vedno blatna ali prašna od premo-garjevega truda. Koncem nje je pokopališče, temno in motno kakor okolje. In tam in tam okrog spe in sanjajo trpni pravice, sanjajo in sanjajo, iz ozke tesni vse do neba in zopet nazaj po vsej deželi slovenski — sanjajo.

Od Trbovelj pa do Brežic pa je velika solza, kakor solza slovenstva, neizmer-na, nedogledna, segajoča v vse naše strani.

Tako spe in sanjajo, med njimi velika solza naša, velika solza, ki se lije iz dneva v dan neprestano, dan na dan... Nad vsem pa gore majniški večeri, ah, ti živi majski večeri, z Marijo v svoji duši in srcu in življenjem, polnim šmar-nic...

Stvar je sledeča: Ko je meseca januarja TPD ustavila obrat v tovarni v Trbovljah radi tega, ker namerava tovarno nanovo urediti, je oddala vsa svoja naročila tej družbi in še sama je za svoja dela jemala cement od tovarne v Zidanem mostu. Ker pa v tovarni cementa Zidani most niso mogli producirati več nego 3—4 vagono dnevno, je tovarna izdelovala za silo več cementa. Izkazalo pa se je, da je bil izdelani cement slab, vsled česar je tovarna izgubila odjemalce. Ko prične tovarna TPD s 1. junijem obratovati, bo gotovo ona imela prednost in dovoljno kapaciteto ter bo dnevno lahko producirala 6—7 vagonov. To je eno dejstvo, vsled česar hoče »Zagorka« ustaviti obrat v Zidanem mostu.

Na drugi strani pa se zopet domneva, da je to le preračunjen manever družbe,

kako bi delavstvu na lep način znižala plače. S tem hoče delavstvo in tudi uradništvo prisiliti do tega, da samo popusti na plačah.

Eno in drugo pa za podjetje ni hvalevredno. Prvič, ali so delavci krivi, da je tovarna izgubila odjemalce? Drugič, kako je pa podjetje izhajalo leta 1926, ko ni bilo naročil TPD in je bila splošna kriza hujša?

V interesu 204 delavcev smatramo za potrebno, da merodajni faktorji pregledajo stanje podjetja, da se ugotovi, ali je družba upravičena obrat ustaviti ali ne. Pozivljemo vlado, da ukrene vse potrebno, da se ugotove razmere v podjetju in da štiti domače delavstvo. Delavstvo tovarne pa naj ostane mirno, da se zadeva uredi.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Zveza papirniškega delavstva.

Preska. Preteklo nedeljo, 13. maja, se je vršil osmi redni občni zbor naše skupine. Predsednik tov. I. Peternel je otvoril zborovanje in pozdravil navzoče, zlasti zastopnika JSZ tov. Gajška. Nato je tov. Gajšek podal izčrpno poročilo o zadevi nameravane redukcije papirničarjev v Vevčah in Medvodah in o dosedanjem poteku cele zadeve. JSZ je storila vse mogoče in potrebne korake tako pri vladi v Belgradu in drugih oblasteh kakor tudi pri predsedstvu Združenih papirnic v Ljubljani, da se nameravana redukcija, če že ne popolnoma prepreči, pa vsaj znatno omili. Predsednik skupine tov. Peternel je poročal o delovanju organizacije v preteklem poslovnem letu, v katerem je v več slučajih ščitila interes delavstva bodisi v splošnem kakor tudi v posameznih slučajih. Očividno bi bilo naše delavstvo že tekom enega samega leta mnogo na slabšem, ako

bi ne imelo organizacije. Nujno je potrebno, da se vse delavstvo do zadnjega oklene naše organizacije in da točno spolnuje dolžnosti do nje. Tov. Sušnik je podal poročilo o stanju članstva ter o organizatoričnem delovanju skupine. Skupina šteje sedaj 198 članov. Odbor skupine je imel v preteklem poslovnem letu 14 sej. Imeli smo 3 shode in 3 članske sestanke. Organizacija je tudi sodelovala pri raznih tukašnjih prireditvah. Tov. F. Knific je poročal o poslovanju blagajne, ki se je vršilo v redu. Preglednik računov tov. V. Škulj je poročal o poslovanju tajnika in blagajnika, katero je večkrat pregledal in našel v redu ter zato predlagal absolutorij dosedanjemu odboru, kar je občni zbor soglasno sprejel. Zastopnik JSZ tov. Gajšek je prečital nato nova pravila ter jih obrazložil. Občni zbor je pravila soglasno sprejel. Pri volitvi načelstva je ostalo z malo izjemo staro načelstvo.

Kapitalistične bilance in delavstvo.

Splošno načelo današnje kapitalistične družbe je, da iz delavskih žuljev iztisne čim večje profite. Delavstvu, ki se količkaj zaveda svojega položaja, ni treba tega posebej poudarjati. Tisti pa, ki bi o tem dvomili, naj pogleda nekoliko v bilance (letne računse zaključke), ki jih kapitalizem javno polaga in bo takoj spoznal, da se vsako leto producira težke milijone, ki izginejo v žepe akcionarjev večkrat celo takih ljudi, ki niso zato niti enkrat ganili s prstom kakor le tedaj, ko so prejeli krivični delež, ki nosi pečat delavskih žuljev, iz katerega vpije beda proletarcev in ki je oblit s solzami proletarskih žena in otrok. Od prvega do zadnjega dne v letu govorijo kapitalisti o neki industrijski krizi, slabi konjunkturi, previsoki carini na surovine, o konkurenci tuje industrije itd. Pa na tem ni nekaj res, ne bomo trdili. Krivično pa je, da se vsa bremena in vse posledice slabe gospodarske politike prevale ravno na najbednejše, na tiste, ki so itak v neprestani gospodarski krizi, tudi tedaj, ko kapitalizem žanje milijonske profite. Dejstvo je, da je pojav gospodarskih in industrijskih kriz, s katerim se že par let sem straši proletarijat, kapitalizmu dobro došel. V znamenju kriz reducira kapitalizem delavske plače, ki že itak stoji 30 do 40% pod eksistenčnim minimumom. V znamenju kriz meče kapitalizem delavstvo na cesto, dočim na drugi strani uvaja deset in dvanajsturni delavnik brez pristanka delavstva in brez zakonito določenega 50% poviška. V znamenju krize se delavstvo preganja in izkorišča na najnesramnejše načine zlasti tam, kjer je več koritarjev udeleženih na enem podjetju. V znamenju krize je kapitalizem dosegel razbitje strokovnih organizacij in to na ta način, da brezobzirno zavrača vse delavske zahteve, vse prošnje in noče ničesar slišati o obupnem položaju delavstva.

Delavci! To je kriza in še več kot kriza. Toda le za tiste, ki delajo, za tiste pa, ki si medsebojno delijo nam in našim družinam ukradene dobičke, za te ni krize in je tudi ne bo, dokler bomo delavci hvaležno sprejemali vsa bremena in pristajali na vse krivice, ki nam jih prizadeva današnja nenasitna kapitalistična družba. Napravimo tudi delavci vsak svojo bilanco dohodkov in izdatkov, na podlagi katere bomo ugotovili,

kolik del naših dohodkov odpade na posameznega družinskega člana. Dalje, koliko bomo dali od čistega dobička v rezervni sklad za slučaj še hujše krize in za čas, ko bodo opešale naše moči? Če pa naše bilance ne odgovarjajo naj-novejšim življenjskim potrebščinam, imajo pa vendar to dobro stran, da nam kažejo pot, po kateri moramo iti, da si priborimo človeka vredno in dostojno življenje, ki nam kot članom človeške družbe tudi pripada.

Marksisti, kje ste?

Takrat, ko je nastopila vlada, v kateri je bil tudi krščanski socialist dr. Andrej Gosar kot minister za socialno politiko, takrat, ko je ta minister spravljal v življenje vse delavske zbornice in inspekcije dela v naši državi, ko je rešil slovenski delavski zbornici 1 in pol milijona dinarjev gradbenega fonda, ko je rešil slovenskemu delavstvu okrog 6 milijonov dinarjev, ki se morejo sedaj v smislu finančnega zakona za 1927-1928. leto uporabiti v korist brezposelnih po pokrajinah, kakor je bil denar pobran, takrat, ko je minister dr. Gosar nakazoval podpore najbednejšim (invalidom, vdovam in sirotam), nakazal za prvo silo posredovalnicam za službe podporo za brezposelne, ko je izdelal pravilnik o delavskih zaupnikih, pravilnik o bor-zah dela, pomaganju brezposelnim in gradnji cenjenih delavskih stanovanj, dalje pravilnik o zaposlenju invalidov, ki je že stopil v veljavo, ostala dva bi pa morala stopiti v veljavo v najkrajšem času, takrat, ko je minister dr. Gosar rešil delavsko zavarovanje propada s tem, da se mora v zmislu njegovega predloga, ki je bil sprejet v finančni zakon za leto 1927-1928: da se okrožni uradi osamosvoje, takrat, ko je vlada omilila davek na ročno delo z zvišanjem eksistenčnega minimuma itd. itd., od česar že ima in bi še imelo delavstvo mnogo drugih koristi, ako bi prejšnja vlada svoje delo lahko nadaljevala in izpeljala v celoti svoj gospodarski program, takrat so združeni marksisti prišli »do sape«, začeli so se bati, da bi delavstvo videlo uspehe in delo krščansko socialističnega ministra in SLS za delavstvo. Začeli so se bati zase in za svoje organizacije (ne za delavstvo!) in zagnali v svojem časopisju in po shodih velik krik o »ministru za socialno smrt« in »proti-delavski vladi«, ki da je najreakcionarnejša, kar jih je kdaj bilo (M. Zorga na shodu v Mestnem domu) in stavili na

Zvonkov:

Majski sni.

(Vsaj spominčico.)

Majniški večeri so v naši domovini in šmarnice v naši deželi in med nami krožijo cvetoče življenje. Človeku je, da bi dvignil in razširil svoje roke ter polnih, krepkih prs zadihal v to mlado kipenje in življenje, se zleknil vanj proti solncu ter onemel v njem in se izčutil in bil vedno blažen. Majniški večeri z Marijnim žarom, kako vas objemlje mlada duša, kako živi z vami mlado srce...

In lani in predlanskim in vedno in že od nekaj je tako. Saj človeško srce je čutilo vedno in človekova duša je hrepenela vedno, vsako mlado in zdravo in neugnano srce in lepa in čuteča ter preprosta duša naša.

Pri Brežicah pa je polje širno in zarja se razgleduje z Gorjancev po njem vsako jutro in vsak večer. Širno je polje ob Krki in Savi — in v njem spe mlada srca naših borcev za staro pravdo. In vse noči, ko migljajo nad njim drobne zve-

dr. Gosarja vse mogoče in nemogoče zahteve, med drugimi: da naj sklone zvezo s sovjetsko Rusijo, da naj odpravi zakon o zaščiti države, izpremeni nesrečni Zerjavov pravilnik o bratovskih skladnicah itd., kar vse ni spadalo v Gosarjev delokrog. Taki shodi, na katerih naj bi se delavstvu prikazal novi minister socialne politike v najslabši in najreakcionarnejši luči, so se po poročilu »Delavca« vršili v Ljubljani in po celi Sloveniji.

Nočemo marksistom kratiti pravice do sklicevanja shodov in svobode govora, zaradi nas lahko govorijo in sodijo o vsaki vladi in ministru kar hočejo in je stvar delavstva samega, da sodi o pobeljenih grobovih in volkovih, ki prihajajo v ovčjih oblaci, mi hočemo samo vprašati marksiste: kje ste danes? Kje ste danes vi in kje so vaši shodi, ko prihaja iz Belgrada nov veter in delavstvo s strahom gleda v svojo bodočnost?

Danes, ko je nevarnost, da od dr. Gosarja pripravljene pravilnik o delavskih zaupnikih ostane le kos papirja v arhivu ministrstva socialne politike, danes, ko visi nadaljnji obstoj borz dela v zraku, danes, ko ne vemo, kako se bo izvedla reorganizacija okrožnih uradov, ko ne vemo, kako se bo rešilo vprašanje brezposelnosti, kaj bo z izidanjem delavskih stanovanj, kako se bodo zadržale v bodoče inspekcije dela, in danes, ko vemo, da čakajo delavstvo na celi črti težki časi, v teh časih in za delavstvo skrbi polnih dneh marksisti molče in molči tudi njih tisk o delavskih zahtevah do te nove vlade.

Za nas je tak molk razumljiv. Marksisti imajo interes na reakciji. Kadar je delavstvo najbolj nezadovoljno, takrat je najbolj dostopno za anarhistične in revolucionarne šlagerje in ker hodi zadnje dni tudi g. Kristan okrog vladnih jaslji, zato marksisti danes molče. Zaključujemo za danes: Marksisti, kje ste?

Dopisi.

Tržič. Nekateri hišni posestniki v Tržiču so podražili stanovanja kar za 100 odstotkov in sicer že na itak precej visoko stanarino, kar je zelo občutno prizadelo nekatere delavske družine. — Tržičski sodrugi socialisti so nekam zelo zadovoljni z novo povelikonočno vlado. Dokler je bil dr. Gosar minister za socialno politiko, so imeli vse mogoče zahteve, hiteli so kritikovati in zabavljati. Danes pa nimajo ti ljudje niti ene zahteve več, kritiziranja in zabavljanja je pa tudi konec. Držijo se dosledno principa: tistega, ki hoče kaj dobrega napraviti za delavstvo, je treba bičati, kadar pa zavladala reakcija, pa naj se lepo molči. — »Jutrovc« dopisnik ve, da bo za občinske volitve g. Feme dal v agitacijske svrhe cel sod vina. Pripominjamo, da za enkrat se nam še ni treba posluževati takih agitacijskih sredstev, namreč podkupovanja, kar je pri drugih strankah v navadi. — »Jutrovc« še vedno ne morejo pozabiti svojega paševanja v bivšem cestnem odboru. Zato napadajo današnji gerentski svet in mu očitajo, da imamo pri kolodvoru »Vrbsko jezero« in da bo cesta proti Bistrici kmalu nerabna. Ne povedo pa, da bi vse to lahko preprečil bivši cestni odbor. Kritizirati je lahko, ali delati je težko.

Trbovlje. »Jutrovc« se vedno spodtika ob SLS in oblastnega poslanca Križnika, da on in stranka za delavstvo nista storila nič. Kaj smatrajo gospodje iz »Jutrovega« tabora za dobro delo? Mi se moramo le premnogokrat spominjati, da je bil nekoč zažgan v Trbovljah »Dom«, ki so ga sezidali z delavskimi prispevki. Bil je čas, ko so neki ljudje delavcem prešli roke. Nekoč je bil justficiran tudi delavec, ki je gledal podivjanost do zob oboroženih ljudi. Mi ne pozablamo, kako je takrat o dogodkih poročalo »Jutrovc«. Lahko je pisati marsikaj za onega, ki ni bil očividec nečloveškega početja. Ne da se pa prikrijevati ničesar onim, ki so dogodek gledali s svojimi lastnimi očmi. Mi vemo, kako socialen je pravilnik bratovskih skladnic, ki je preko 20 rudarjev samo v Trbovljah pripravil ob pokojnino, ko so že delali po 20—25 let. Kje ste demokratski dobrotniki delavstva? Kaj ste ukrenili, da pomagate ljudem, ki ste jih pripravili ob pokojnino? Je mar to socialno, da je denar zavarnovalnega urada prešel v Zagreb in s tem za milijone oškodovano slovensko delavstvo? To je po našem socializmu in reševanju socialnega vprašanja. Radovedni smo, kako bi izgledala naša soci-

alna zakonodaja, ako bi demokratska stranka imela večino v državi. Ali ni morebiti demokratska stranka s svojim centralizmom in poniževanjem Slovencev v Belgradu ustvarila vse, kar je slabega v Sloveniji? Delavstvo, posebno rudarji, pa vedo za vaše »zasluge« in vaše delo. Radi tega se vam in vašemu pisanju smeji. Naše delo se bo in se že kaže. Mnogo boljše bi rudarji živeli, ako bi ne bilo kapitalistične demokratske stranke in le v korist delavstva bo, ako obrne enkrat za vselej hrbet taki stranki in se čimprej strokovno organizira, kjer se dela edino stvarno za delavske koristi.

Krekova mladina.

Lesce, Ustanovni občni zbor naše družnice se bo vršil na praznik 26. t. m. po sv. maši v naših običajnih prostorih. Dnevni red: 1. Poročilo pripravljalnega odbora; 2. sprejetje pravil; 3. volitev odbora, preglednikov in razsodišča; 4. slučajnosti. — Občnega zbora naj se udeležijo vsi tovariši in tovarišice ter tudi drugi naši prijatelji. — Pripravljalni odbor.

Tedenske novice.

Društvo diplomiranih babic. Ko prebiramo babilške časopise iz inozemstva, spoznamo, kako lepe uspehe rodi skupnost. Tam so vse babice od prve do zadnje organizirane in delujejo skupno. Sploh je tam predpisano, da mora vsaka babica, ko izvrši šolo, takoj pristopiti k društvu, sicer ni nastavljena. Oblastva imajo dolžnost vsako babico, katero so nastavila, takoj naznaniti gremiju. Dalje sodelujejo zdravniki s tem, da poučujejo babice pri vsakokratnih sejah. Sodelujejo tudi najodličnejši strokovnjaki s tem, da predavajo in se posvetujejo, oziroma pomagajo babicam s svojimi nasveti in jim pomagajo na ta način do ugleda in uspešnega delovanja. Tam je vsakdo poučen, da babica, od katere se zahteva dnevno in nočno delo, kateri se zaupa ženo in otroka, ne more delati zastonj, oziroma za par litrov fižola ali hlebček kruha, kakor se žal dogaja to pri nas. Nadalje so vse članice starostnega fonda in so vse deležne potrebnih podpor ob času delanezmožnosti. Med drugim so že odpravili mazačke, isto tako so odpravili smešno zahtevanje, da naj babica tudi pere za porodnico in njeno družino, kar je iz higijeničnih ozirov strogo prepovedano. Trudijo se tudi, da odpravijo preveliko množino babic, nastavljenih v enem in istem kraju tako, da ima vsaka svoj delokrog in ni kraja, kjer bi ne bila izsolana babica. (Dalje.)

Most med Belgradom in Pančevim se bo začel v najkrajšem času graditi. Prve materialne pošiljatve prispo iz Nemčije iz vojne odškodnine že v prihodnjih tednih. V začetku bo delalo 600—700 delavcev, pozneje pa do 1500. Most bo dolg 1280 metrov ter 11 metrov širok, deljen bo na tri proge: za vozove, za pešce in za železnico. Stal bo na osmih podstavkih, ki bodo v vodji iz betona, na suhem pa iz granita. Vsak lok bo širok 160 metrov. Stal bo 500.000.000 Din in mora biti v juniju 1928 izročen prometu.

Stoletnica harmonike. Letos obhajajo stoletnico harmonike. Prvo so napravili v francoskem mestu Brive. Letos so ob stoletnici njenega »rojstva« priredili veliko tekmovanje najboljših francoskih igravcev na harmoniko.

Obsojen urednik. Dne 13. januarja je priobčil mariborski socialistični list »Volksstimme« članek, ki obdoljuje, da je leta 1919 mariborska duhovščina streljala iz bogoslovnice na nemške demonstrante, ki so demonstrirali pred mednarodno komisijo za priklopitev Maribora k Avstriji. Vsi duhovniki, 27 po številu, ki so bivali v onih težkih dneh v Mariboru, so vložili proti odgovornemu uredniku Viktorju Erženu tožbo po novem tiskovnem zakonu. Pri razpravi dne 12. maja je bilo dokazano, da je bila pisava »Volksstimme« krivična in brez podlage. Odgovorni urednik je bil obsojen na tri mesece zapore, 2000 Din denarne kazni, po 100 Din vsakemu tožitelju in na poravnavo sodnih stroškov. — Pri tej priliki bi še to-le pripomnili: Zadnje čase je pričela »Volksstimme« tudi sicer priobčevati protiverske članke. Menimo, da ne služi tako postopanje delavski stvari in da niso na mestu voditelji, kateri hočejo zopet pričeti boj, katerega smo pričeli pred 30 leti in z

vojno srečno končali. Kdor je iskren in pameten delavski prijatelj, bo razumel.

Važno za društva. Mednarodna zveza krščanskih strokovnih organizacij v Utrechtu na Holandskem (naslov: Internationaler Bund der Christlichen Gewerkschaften, Drift 12, Utrecht, Holand) nas opozarja na svoja mesečna poročila, katera izdaja pod naslovom »Die Christliche Gewerkschaftinternationale« v obliki brošure v več jezikih, med temi tudi v nemškem, da zainteresiramo za poročila naša društva, politike in sociologe. Poročila so zelo zanimiva, ker je pritegnila naša mednarodna zveza k sodelovanju pri teh poročilih najboljši sociologe, ekonomie in voditelje strokovnih organizacij iz enajst evropskih držav. Češna poročila je letno 1.50 holandskih goldinarjev, to je okroglo 35 Din. — Glavno tajništvo JSZ.

Grozna smrt. Pri prevžitkarju Andreju Mrazu na Kolobju pri St. Jurju ob j. ž. sta spala skupaj domača sinova Jože in Alojzij. Kakor je že navada na kmetih, je stala tudi ta postelj tik ob oknu. V noči 6. maja je brat Lojze vstal ter šel iz sobe. Ko se je vrnil, je videl postelj prazno, okno odprto, brata pa nikjer. Šele čez nekaj časa je slišal pod oknom bolešno ječanje in klicanje na pomoč. Ko je šel pogledat za izginulim, je dobil Jožeta pod oknom v groznih bolečinah in dobesedno nasajenega na kol. Po bratovem odhodu iz sobe je namreč Jože v mesecnosti nenadoma vstal in skočil skozi okno. Pod oknom so bila zložena drva in podprta s precej zaostrenimi koli. Na enega teh kolov se je Jože nasadil in sicer tako, da mu je obtjčal pri snetu še del lesa v drobovini. Prevideli so ga takoj s sv. zakramenti za umirajoče in ga drugo jutro odpeljali v Celje, kjer je pa groznim bolečinam podlegel. Ponesrečenec je bil star komaj 25 let.

Občni zbor »Prve delavske hranilnice in posojilnice« v Ljubljani se bo vršil na Vnebohod 26. maja ob 10 dopoldne v prostorih posojilnice na Starem trgu št. 2-I v Ljubljani. Dnevni red: 1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru; 2. poročilo načelstva in nadzorstva; 3. odobritev računskega zaključka (za 2. upravno leto); 4. volitev nadzorstva; 5. slučajnosti. Vabljeni vsi člani. — Načelstvo.

Ni dovolj, če zahtevate pri trgovcu samo žitno kavo. Teh je več vrst. Če hočete res nekaj redilnega in okusnega, potem zahtevajte Žiko v rdečem zavitku!

Konji utonili. V četrtek 12. maja je proti večeru pripeljal v Kamnik na žago hlode brat župana v Podhruški, Žebalca, z njegovimi konji. Ko se je vračal domov s praznim vozom, si je hotel prikrajšati ovinek skozi mesto in je pognal konje po poti nad Hočevarjevim jezom v Bistrici, kjer so pred lansko povodnijo redno vozili preko vode, ker je bila tam plitvina. Mož se ni zavedal, da je napravil Hočevar nov jez in da je struga zdaj tam globoka do tri metre, ker je voda ob poplavi strugo silno razjedla. Sredi struge sta se pričela konja zapletati v vrvi in jermena, da nista mogla plavati, nazaj ju je pa držal težki voz. Na drugem bregu je pa napravil Hočevar tudi varnostno napravo iz drevja in hlobov in sta se konja, ki sta pritegnila skoro do brega, zapletla v napravo in nista mogla dalje. Pričela sta se potapljati, pomagati si nista mogla in tudi tuja pomoč je bila vsled pregloboke vode izključena. Voznika je voda odnesla z voza k jezu in komaj so ga rešili na vrhu jeza stoječi z železnim kavljem ter ga izvlekli na suho. Konja pa sta utonila.

Smrt pri zažigu mine. Delavec Marko Petričević je bil zaposlen pri vrtanju Ivanjskega predora v Bosni. Ko je pretekli četrtek prižgal mino in se po predpisu umaknil za 200 metrov od mine, ga je kljub temu zadel v glavo kamen, težek 2 kg. Petričević se je zgrudil in umrl, še preden so mu tovariši prihiteli na pomoč.

Potres. Od sobote na nedeljo ponoči je bil v Belgradu in v notranosti Srbije močan potres in sicer so potresni sunki trajali od 3.50 zjutraj do 11 dopoldne. Najmočnejši je bil prvi sunek, ki je izval velik razburjenje in strah med belgrajskim prebivalstvom. Ljudje so v spalnih oblekah drvili na ceste. Ulice so izgledale kot da bi vsi Belgrajčani zno-reli. Vendar pa v Belgradu potres ni napravil večje škode. Popadali so nekje dimniki, drugod so počili zidovi in stropi in na nekaterih strehah je opeka popadala na tla. Večje poškodbe je napravil

potres v Kragujevcu in posebno v Milanovcu, kjer se je več hiš zrušilo, mnoge pa zelo poškodovano. Prebivalci Milanovca so si pripravili taborišče pod milim nebom. Pri potresu je bilo tudi več smrtnih žrtev, kakor tudi večje število ranjenecv.

Usoda starejših služkinj.

Napredek v gospodinjstvu je vzel stotina in tisočem rok dela in kruha. — Temu pojavu ne moremo drugače v okom kakor da vztrajno zahtevamo — skrajšani delovni čas. Pri vsem razvoju in napredku delavskega vprašanja, ki se je razvilo zadnjih trideset let, smo me služkinje edini sloj, ki je najbolj usuzujen, zaničevan, prezrt in izrabljan. Kje v kulturnem naprednem svetu najdete stroko delavstva, ki bi delal dnevno preko 15 ur, in to brez vsakega od-mora, kot me hišne uslužbenke? Ali se je potem čuditi, da večina izmed njih prezgodaj obnemore in svoje najboljše moči prehitro izrabi? Kako težko jim je potem službo dobiti. Skoro vsaka gospodinja se brani vzeti starejšo uslužbenko. Kdor tega ne verjame, naj se informira v posredovalnicah, in prepričal se bo, da je za starejše ženske le malo služb. Oni, katerim je delala in žrtvovala dve tretjini dneva in še zadnjo tretjino vporabljala zase le toliko, kolikor je potreba nujno zahtevala za življenjski obstoj — se ne menijo več zanjo. Kako naj se zdaj preživlja? Življenjske potrebščine so drage; in koliko prihrankov bi morala imeti, da bi mogla v svoji onemoglosti in starosti vsaj skromno preživeti. To je v resnici slabo izpričevalo, ki nima in ne more imeti privlačne sile. Zato si mlajše moči rajše izbirajo opolzko pot, da vsaj v mladosti veselo žive.

Res je. Same smo vzrok tej bedi, same sebi nismo znale pomagati, ali pa smo se zanašale, da nam bodo pomagali drugi. Če hočemo same sebi in drugim dobro, moramo biti vse ena. Poglejmo, kako nam radi preobilnega dela prezgodaj gineva delovna energija in delovna moč. Opazujmo one, ki so bile pred nami, a zdaj stanujejo v podstrešnih ali temnih, vlažnih dvoriščnih sobicah in si kot hiralke iščejo dela kot postrežnice, kjer jih čaka težko in najslabše delo za majhno plačo. — Dalje si predočimo tudi naše sorojakinje, ki bi rade delale, a ne dobe službe in zaidejo na slaba pota. Z žalostjo v srcu čitam poročila, ki jih prinaša dnevno časopisje o naših dekletih, ki propadajo. Propadajo pa največkrat radi tega, ker si ne morejo kruha zaslužiti na pošten način. Vse obsodbe vredno je tako časopisje, ki prinaša take beležke kolikor mogoče senzacionalno napisane, da jih občinstvo čita s tem večjo slastjo. Vsi tako pisani članki in romančki imajo privlačno silo le za gotovo vrsto čitateljev, nikakor pa niso v zboljšanje nraštvenega položaja. Tudi izjemni zakoni, ukrepi in določbe ne morejo mnogo koristiti, ako se prej ne popravi krivica, da se enim delovni čas skrajša, zato da dobe druge pošteno delo. Ne-le razne ustanove in uradi za varstvo deklet, marveč tudi »Mednarodna ženska zveza«, ki ima v svojem programu boj proti prostituciji, ne bodo našli boljšega izhoda, ako ne bodo skrbele v prvi vrsti za potrebno zaposlitev in vsakdanji kruh vsem potrebnim.

Ko sem nekoč tozadevno vprašala dr. Kreka, mi je leta 1909. pismeno odgovoril sledeče: »Po našem obrtnem zakonu je največji dopustni delavnik 11 ur, po moji sodbi bi se to moralo tudi za posle določiti. Nadure plačane.«

Kakšen je današnji obrtni zakon, mi ni znano, znano mi je le, da je pri vseh podjetjih uzakonjen 8 urni delavnik in da me v teku 18 let nismo prišle niti korak naprej, zato, ker se nismo same borile. Ali menite, da bo boljše, če molčimo in trpimo? Ne! Še slabše bo, ker brezposelnost je čezdalje večja.

Naša pot vodi preko kriz, ki jih je človeštvo doživljalo in jih še doživlja, toda me se strnimo vse v eno falango, v eno organizacijo in odločno zahtevamo dvanajsturno delo z vsakodnevnim dveurnim odmorom. Služkinja.

**22. maja t. l.
vsi na Sv. Jošt!**

Za žene in dekleta.

Kako nabereš pentlje zelo tankih nogavic, če jih hočeš podplesti? Vdeni v tenko šivanko svileni nit, ki je dvakrat tako dolga, kakor je široka nogavica. Da se nit ne raztrga, vzemi dvojnato svilo, tudi sukanec (cvirni) lahko vzameš, toda ta izpremeni pri pranju hitro barvo. Z iglo potegni vsako pentljo posebej na svilo. Ko si vse pentlje nabrala na svilo, potegni le toliko pentelj s svilo vred na pletenko, kolikor jih rabiš. Vmes boš morala spustiti dve ali tri. Pentlje moraš zato prešteti in zračunati, koliko jih boš smela izpustiti. Nastale male luknjice se nogavic prav lepo podajo.

Pranje svilnatih rut. Svilene rute se ne namakajo, prati se morajo posamezno druga za drugo. V dve posodi se pripravi voda in v vsako izmed obeh se vlije nekoliko špirita. Ruta se naglo namilj z dobrim milom ter lahko opere v obeh za to pripravljenih vodah. Potem se uravnava v belo, čisto ruto, se malo pusti in lahko zlika z neprevročim železom. Svilene rute se pa pero tudi na drug način: V liter mrzle vode se vmešata dva rumenjaka. Ruta se v tej vodi izpere in dobro v čisti vodi preplakne. Uravnava se v čisto ruto in se zlika.

Kako je treba snažiti posodo iz aluminija? Posoda iz aluminija postane sčasoma črna. Osnažiš jo popolnoma, ako jo kuhaš eno uro v vodi, v kateri si kuhala ostanke jabolk, češplje in drugo sadje.

Kako moraš ravnati pri pranju z volnenimi rokavicami? Volnene rokavice pri pranju kaj rade vskočijo. To neko-

liko prepričaš, ako imaš vodo pri izpiranju ravno tako mlačno kakor pri pranju. Predvsem pa pazi, da jih obesiš tako, da pridejo prsti navzgor in se voda, ki je pri izžemanju ostala, odteka navzdol in se tako prsti hitro posušijo. Ker prste težko pritrdiš na desko, pusti igla lahko rjast madež, prišij nalahko trak na prste in obesi rokavice na okno ali kamor hočeš.

Razno.

Dežela brez stanovanjske bede. V Kanadi ne poznajo stanovanjske bede. 62 odstotkov Kanadcev ima svojo lastno hišo. Od 2,001.552 rodbin ima 1,239.510 lastne hiše, najemnikov je pa samo 762.362.

Strašen vihar v Ameriki. V državah Kansas in Missouri je divjala velika nevihta, ki je razen gmotne škode zahtevala tudi mnogo človeških življenj. Po dosedanjih ugotovitvah je 150 mrtvih in preko tisoč ranjenih. Materialna škoda pa znaša več milijonov. Tornado je napravil največ škode v mestu Poplar Bluff. Ozračje je odmevalo kot pri ognju granat, vihar je rušil strehe in ruval drevesa. V mestu so se dogajali strašni prizori, ko so ljudje ležli izpod razvalin in jih je nato zagrabil vihar. Podrla se je tudi neka šola in pokopala pod razvalinami več otrok. Rdeči križ je odredil, da se preskrbi za prehrano in stanovanje ponesrečencev.

Razširjajte »Pravico«!

Za kratek čas.

Čemu se je odrekel? Prvi fant: »Današnja dekleta preveč zahtevajo od nas fantov. Pomisli, moja zaročenka je zahtevala, da se odrečem vinu, tobaku, kvartam, pohajanju, pretepanju...« —
Drugi fant: »In ti si se vsemu temu odrekel?« — Prvi fant: »Ne, ne! Odrekel sem se samo — nje.«

V šoli. »Kaj ti je gospod učitelj rekel na opravičilo, da nisi mogel v šolo, ker smo klaj svinjo?« — »Rekel je, da mi drugič ne bo opravičil, ako ne bom prinesel dokaza, da je to res.«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1348.50 Din, za 100 lir 309 Din, za 1 dolar 56.50 Din, za 100 francoskih frankov 222 Din, za 100 češko-slovaških kron 168 Din, za 100 šilingov 800 Din.

MOŠKI ŠTOFI!

Velika izbira! Najnižje cene! Prepričajte se! Pišite, kake vrste sukna želite (približno ceno) in določite se vam tudi vzorci. — Priporoča se trgovina **Frane Senčar, Mala Nedelja in Ljutomer.**

NAJCENEJŠE IN SOLIDNO STE POSTREŽENI V TRGOVINAH
FRANC PAVLIN, LJUBLJANA, GRADIŠČE ŠT. 3
PODRUŽNICI: TRG TABOR ŠT. 4 BORŠNIKOV TRG ŠT. 4.

ZDRAVILA ZA LJUDI IN ŽIVALI.

Preizkušene lastne specialitete z natančnimi navodili.

Hočevarjeva Aromatična železnata tinktura. Zoper slabokrvnost, slabo prebavo in oslabele. 1/2 l stekl. 20 Din. Naročiti in porabiti je 3 stekl. — **Lecithin kroglice z železom.** Živčna hrana za živčno oslabele, nervozne ter od duševnega in telesnega dela izmučene. Skatla 24 D. **Hočevarjev želodčni prašek.** Učinkuje pri želodčnem katarju, t. j. pri tiščanju in bolečinah v želodcu, želodčnem krču, kislem izpahovanju in bljuvanju. Skatla 20 Din. — **Profinski cvet.** Preizkušeno mazilo zoper revmatizem in trganje. Stekl. 14 Din. — **Prsni sok in prsni čaj.** Zoper kašelj in bolečine v prsih. Oboje 16 Din. — **Migrenol.** V 10 min. učinkuje tablete zoper glavobol, trganje in vročico. Cevka z 10 tabl. 15 Din.

ZA DOMAČE ŽIVALI. Sadnikarjev zdravilni prašek zoper obolenje prašičev. Sigurno zdravilo zoper bolezn na prebavilih, ki čisti in odvaja kužne bacile. Pospešuje tek in rejo živali, ter zabrani izbruh rdečice. Zavoj 12 Din, 10 zavojev 100 Din. — **Bosulin svetice.** Edino zdravilo zoper sramično vnetje pri govedih. Zanesljivo zoper jalovost krav in telic. Skatla z 12 svečicami 30 Din. — **Protikataralčen prah za konje.** Zanesljivo zdravilo zoper konjski kašelj, težko dihanje in izgubo teka. Skatla 20 Din.

Na vsa vpraš. odgovarjam brezplačno! V zalogi vsa druga zdravila! Izdeluje in razpošilja samo:

LEKARNA MR. STANKO HOČEVAR, VRHNIKA ŠTEV. 110.

Čuvajte se ponaredb, zato naročajte naravnost od mene!

Vsak zaveden somišljenik je član

I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani.

Vsaka varčna gospodinja kupuje vse pri svoji lastni zadrugi. --- Vsak dober računar more izračunati, da se kupi najceneje v našem konzumu.

Pierre L'Ermité:

29

Žena z zaprtimi očmi.

Iz francoščine prevedel L. S.

»Hoče vrag!...« zaključil šofer in se nekam prisiljeno smeje.

»Recimo, vrag!... Navsezadnje nimam ničesar proti temu veselemu možakarju!«

Posihmal se osredotoči vsa pozornost Melanijina na ta cilj: da bi imela za eno uro v roki ključ h kovčegu Marije Durand.

Tedaj postane, zvesta nekakšni nagonski plažilski taktiki, zopet sladka, uslužna, pozorna, da bi bila Marija zadovoljna, pomirjena, popustljiva... neoprezna.

In predvsem ji pomaga, da hodi lahko k maši, zakaj to je vedno trenutek, ki si ga je zamislila za izvršitev svojega hudobnega naklepa.

»Celo če hočete iti v cerkev med tednom,« ji pravi nekoč, »bi jaz že sama opravila. Kadar ni gospodarja doma, postane vse tako lahko!«

Marija je v svoji podzavesti nejasno nemirna. Kaj zopet pripravlja, ta Melanija? ji šepeče notranji glas, ki ga čuje Marija, ne da bi se natančno zavedala. Tako imajo duše svoje slutnje...

No, nekega nedeljskega jutra je Marija Durand pripravljena, da gre k maši in že odhaja, pa se ustavi in položi svojo ročno torbico na mizo v obednici, kajti gospa jo zove v drugo nadstropje radi nekega naročila za mesto. Vedno oprezujoča Melanija to opazi, odpre naglo torbico in potegne ven mal sveženj ključev... In ko pride Marija nazaj, ji da Melanija sama torbico v roko:

»Gospa vam je pozvonila gotovo za trikratnik nič... Hitite... mudili boste!... Boste-li molili za mojo spreobrnitev?« Dostavi s smehom, ki naj bi bil smehljaj, a je le nervozno rezanje, ki razkriva rumene zobe.

Marija odide, ne da bi se trudila razumeti.

Kuharica jo gleda oddaljevati se do vzbočenosti tal, kjer je bila nekaj dni prej Marija izginila sanjavim očem Ludovika Hugha, in ko je slednjič gotova, da ne bo presenečena, pokliče Melanija Celestina.

»Pojdiva brž!... Stopiva gori... imam ključče!... Stopiva vendar!... Požurite se!...«

Celestin prižiga ravno malo cigaro, ki jo je ta hip vzel iz gospodove škatle, in podoba je, da ima vsak dan manj volje za ta nasilni čin. Vendar pa ji bo to jutro še sledil, ponavljajoč sam pri sebi kakor vsi slabiči, da topot gotovo

zadnjič... zakaj začel je imeti že dovolj... preveč... te oblastne in hudobne Melanije itd.

»Tak požurite se!« vpije kuharica... »Cigaro pokadite takoj!...«

»Se malo ne..., je predobra!... prihranim jo...«

»Ah, če hočete... ti moški so blazniki!...«

In že sta oba v Marijini sobici. Soba sama ju ne zanima več, jo že poznata.

Kovčeg je edini cilj...

Brž poskusi Melanija ključče... Kakšna sreča!... popolnoma se prilagajo... Kovčeg je končno odprt in že po prvem pregledu zažari kuharičin obraz od veselja.

Kovčeg do vrha poln perila... in to nikakor ne poselskega, temveč finega perila, vezanih robcev, elegantnih bluz, sraje z — uničujoč dokaz — začetnicami, ki niso ne Marija Durand..., marveč R. C. ali pa samo R... ali nekaj sličnega tistemu, kar nazivajo plemenitaši grb...

Sta tu posebno dve imenitni listnici, izmed katerih je morala pripadati ena letalskemu častniku — notri je še njegova slika, — zlat pečatni prstan in par rjuh, okrašenih z luknjičastim robom. Melanija izbere pohlepno, nervozno nekaj robcev, prevleko za blazino z malim, modro vezanim grbom v oglu.

»S tem imam dovolj!...«

»Brez dvoma!«

»Celestin, pomagajte mi sedaj dejati vse nazaj na pravo mesto... Kaj imate, da me tako glupo gledate in držite križem roke...?«

In res je Celestin nerodno in kadeč naprej cigaro enostavno gledal, ne da bi se udeleževal kakorkoli nasilnega odpiranja kovčega. Vendar ne more odreči, da ne bi pobral zavitek perila s poda; podaja jih brez vsake gorečnosti Melaniji, ki jih vsa razvneta, skoraj temnordeča kopiči, da se Bogu smili. Je ga toliko, da se zdi nemogoče, da bi šlo v ta kovčeg. Tako pritiska in spet pritiska Celestin z močnim kolenom in široko stegnjenima rokama..., pa še Melanija pridene svojo težo... Slednjič obe ključavnici pri žabici zopet lahko primeta.

A pri Celestinu se je pojavil drug pomislek: Kako naj se spravijo nazaj robci in prevleka za blazino, potem ko jih bodo pokazali gospej...?

»To je sila enostavno..., sploh jih ne bomo devali nazaj!«

»In ako Marija to opazi...?«

»Odgovorim ji, da naj jih gre k policijskemu komisarju zahtevati nazaj. In garantiram, da si bo pač rajši premislila!...«

Nekaj minut na to je Melanija že doli pri go-spej, ki takoj ugame in nič ne skriva svoje razdra-

ženosti, da jo tam brez prestanka nadlegujejo in spravljajo v zagato, da bi se morala odločiti... ona, ki jo je sama neodločnost.

»Gospa, zahtevali ste od mene dokazov, ki bi čisto nič ne prizadevali gospoda Ludovika..., pri-našam jih nekaj za vzorec... Pogledajte!...«

Zmagoslavno raztegne Melanija pred gospo Hughe prevleko za blazino z lepim grbom in elegantne robce... In rezko razlaga uspehe svojega preiskovanja:

»Je jih za petdeset kil takšnih-le!... Perilo, kot ga gospa ni nikoli imela... in ga nikoli ne bo!... Kaj ne, Celestin, perilo predsednika republike!...«

»Jaz se na to ne spoznam..., ampak zdelo se mi ga je vse polno... izvrstnega!...«

»In to z začetnicami, ki niso na noben način njene!...«

»Kaj torej sklepate?« vpraša gospa Hughe. Melanija spusti roki:

»Pa to je vendar jasno ko beli dan!... Kaj drugega, kot da imamo pred seboj nesramno tatico... Sedaj razumem, zakaj zatrjuje, da ni še nikoli služila... Zato, da ne bi vprašali za podatke pri hiši, kjer so jo spodili. Kajti da je služila, to je čisto gotovo!«

»Razen če...« vrine Celestin.

»Razen če...?« ponovi gospa Hughe.

»Oprostite, da sem to rekel..., hotel bi vzeti besedo nazaj...«

»Recite!... Recite!...« zakliče gospa Hughe, ki je čezdalje bolj razburjena. »Nismo v času, ko bi mogli trpeti, da nam kaj zamolčite.«

»Razen če ni Marija čisto enostavno ena tistih deklet iz Monmartra..., katerih posej zahteva lepo perilo...«

»A to bi imelo njene začetnice.«

»Oh, tamkaj v smeri proti ulici Véron pri trgu Pigalle so starinarji, pri katerih dobite, kar hočete, če le ne gledate preveč na takšne podrobnosti.«

»In ker je gospod Ludovik,« nadaljuje Melanija, »če ne zamerite, gospa, imel napako, da je skital vedno v onem okraju...«

»Saj ne hodi več tja!...«

»Mu ni treba več... Gospod jo je pripeljal semkaj!... Čemu bi hodil v mesto? Sicer pa imamo v vsaki izmed obeh podmen opraviti z blodnico, ki se je je treba takoj iznebiti... ali pa spremeni hiša ime... A potem jaz ne obstanem več!«

Nastane molk... Melanija prekriža roki na prsih:

»Resnično, vprašujem se, na kaj more gospa še čakati!...«